

УЛАН К.Є., студент, НТУ «ХП»

ДЕЯКІ АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ

Найважливішою ділянкою облікової роботи суб'єктів господарювання в ринкових умовах господарювання є облік дебіторської заборгованості. Від правильної оперативної організації обліку, аналізу, управління дебіторською заборгованістю багато в чому залежать результати фінансово-господарської діяльності підприємств, зокрема і такий найважливіший напрям у сучасних умовах, як розрахунки з бюджетом.

Підприємства, організації та інші юридичні особи незалежно від форм власності та видів діяльності під час формування та узагальнення у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності інформації про дебіторську заборгованість мають керуватися нормами П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 08.10.1999 № 237, яке визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку та розкриття у фінансовій звітності інформації про дебіторську заборгованість. Слід зазначити, що норми П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» не поширюються на бюджетні та банківські установи [1].

Для правильної організації, відображення у бухгалтерському обліку та розкриття у фінансовій звітності інформації про дебіторську заборгованість необхідна економічно обґрунтована класифікація дебіторської заборгованості.

За терміном погашення дебіторська заборгованість може бути:

- поточна дебіторська заборгованість; - довгострокова дебіторська заборгованість.

Заборгованість, пов'язана з реалізацією продукції товарів, робіт та послуг, може бути:

- заборгованість за продукцію товари, роботи та послуги;
- заборгованість за продукцію, товари, роботи та послуги, забезпечена вексями.

Заборгованість, не пов'язана з реалізацією продукції, товарів робіт та послуг, може бути:

- заборгованість з виданих авансів;
- заборгованість за розрахунками з бюджетом;
- заборгованість за нарахованими доходами;
- заборгованість за внутрішніми розрахунками;
- інша поточна заборгованість;
- заборгованість за майно, передане у фінансову оренду;
- заборгованість, забезпечена довгостроковими вексями;
- інша довгострокова дебіторська заборгованість.

Дебіторська заборгованість в залежності від терміну оплати може бути:

- дебіторська заборгованість, за якою термін оплати ще не настав;
- дебіторська заборгованість неоплачена у строк;
- дебіторська заборгованість неоплачена в строк у реструктуризації;
- дебіторська заборгованість, за якою минув строк позовної давності.

Дебіторська заборгованість за ймовірністю стягнення може бути:

- надійна заборгованість (має високу ймовірність стягнення);
- сумнівна заборгованість (виникли ризики щодо її стягнення);
- безнадійна заборгованість (заборгованість, яка не підлягає стягненню).

Значимість обліку дебіторської заборгованості в ринковій економіці підтверджується тим, що вона є найважливішим елементом обліку в

господарській діяльності суб'єктів ринкової економіки. Якісна та оперативна організація її обліку впливає фінансові результати діяльності підприємства, зокрема на своєчасні розрахунки з бюджетом і податкову дисципліну. Запропонована класифікація дозволить більш якісно та економічно обґрунтовано здійснювати облік та управління дебіторською заборгованістю, краще планувати свою ліквідність та керувати фінансовими та господарськими ризиками.

На нашу думку подальшими напрямками досліджень можуть бути:

- аналіз методів оптимізації обліку та управління дебіторською заборгованістю. Дослідження сучасних підходів та технологій для підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю, включаючи використання інформаційних систем та фінансових моделей для прогнозування платоспроможності контрагентів;

- вивчення впливу стандартів обліку на якість фінансової звітності. Оцінка того, як П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» та його застосування на практиці відображається на достовірності звітності підприємств та які поліпшення можуть бути внесені для підвищення прозорості та достовірності обліку дебіторської заборгованості;

- розробка підходів до управління простроченою та безнадійною заборгованістю. Дослідження методів реструктуризації, переуступки та списання заборгованості для мінімізації фінансових втрат підприємств, а також аналіз ризиків, пов'язаних із юридичними строками позовної давності.

Список літератури:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 08.10.1999 № 237. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z072599#Text>

Бібліографія: Улан К.Є. Деякі аспекти удосконалення обліку, аналізу та управління дебіторською заборгованістю / К.Є. Улан // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2024 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2024. Т. 1 : Труды XXI-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів